

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1915

Vragen van het lid **Van Gerven** (SP) aan de Staatssecretaris van Economische Zaken over *het bericht «Krijgt vermeende subsidiefraude in vissector toch een strafrechtelijk staartje»* (ingezonden 25 januari 2016).

Antwoord van Staatssecretaris **van Dam** (Economische Zaken) (ontvangen 17 maart 2016)

Vraag 1

Welke lessen heeft u geleerd van de casus viskweeksubsidies voor de ondernemer Van Rijsingen en welke lessen trekt u uit de extreem hoge foutenpercentages bij de verlening van vissubsidies? Gaat u zaken anders doen? Wat gaat u doen om het gebrekkige toezicht op de verlening van vissubsidies te adresseren? Wilt u in uw antwoord ook ingaan op de aspecten fysieke controles en onafhankelijke controles?

Antwoord 1

Naar aanleiding van de ervaring van deze casus wordt nu in de subsidievoorschriften beter onderscheid gemaakt van wat wel en wat niet gesubsidieerd kan worden onder een innovatiesubsidie. De lessen die wij trekken uit de hoge foutenpercentages bij het Europees Visserij Fonds zijn divers van aard. In de brief van 11 juni 2015 (Kamerstukken II, 2014/15, 34 150, nr. 5) is aangegeven op welke wijze de problematiek wordt aangepakt. Binnen de controle- en beheersstructuur van het Europees Visserij Fonds is de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) verantwoordelijk voor de fysieke controles en de Auditdienst Rijk voor de uit te voeren onafhankelijke audits, zowel voor wat betreft het controle- en beheerssysteem als ook de audits op subsidieprojecten.

Vraag 2

Bent u bereid om de Algemene Rekenkamer te verzoeken om de uitgifte van vissubsidies en de controle daarop door te lichten, waarbij tevens naar de casus viskweeksubsidies voor de ondernemer Van Rijsingen wordt gekeken?

Antwoord 2

Zie ook het antwoord op vraag 1. In het kader van de jaarlijkse nationale verklaring voor Europese fondsen kijkt de Algemene Rekenkamer mee met de processen en de audits van Europese Fondsen. De Algemene Rekenkamer bepaalt zelf welke onderzoeken zij verricht. De Auditdienst Rijk heeft de afgelopen jaren kritisch gekeken naar de uitgifte van vissubsidies en de

controle daarop. Dat heeft geleid tot vergaande verbeteracties bij met name RVO.nl. Ik zie geen aanleiding om de Algemene Rekenkamer specifiek te verzoeken naar deze casus van viskweeksubsidies te kijken.

Vraag 3

Hoe gaat u in toekomstige subsidiebeschikkingen borgen dat er geen sprake is van oneerlijke concurrentie met bestaande ondernemers?

Antwoord 3

Europese subsidies passen binnen de staatssteunregels die in principe moeten voorkomen dat er sprake is van oneerlijke concurrentie. Subsidierelingen onder het nieuwe fonds Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) staan open voor iedereen die aan de voorwaarden voldoet. De wijze van selectie wordt bij de subsidieopenstelling gecommuniceerd. Bij een tenderprocedure vindt de beoordeling plaats door een onafhankelijke adviescommissie.

Deze systematiek moet borgen dat er geen sprake is van oneerlijke concurrentie.

Vraag 4

Hoe kunt u rechtvaardigen dat volgens de Europese Unie de subsidiegelden onterecht waren uitgegeven – en van Nederland worden teruggevorderd – terwijl Nederland niets doet om de onterecht uitgekeerde subsidiegelden bij de ontvanger terug te krijgen?

Antwoord 4

Ik verwijs u naar het antwoord op vraag 2 van de eerder gestelde vragen van 18 december 2015 (kamervragen (Aanhangsel), 2015–2016, nr. 977). Bij het opstellen van de voorwaarden voor Europese visserijsubsidies zal voortdurend gekeken worden of de Europese regelgeving wordt nageleefd. Hiermee neem ik het risico niet weg dat er op grond van interpretatieverschillen altijd subsidiegeld teruggevorderd kan worden door de Europese Commissie. Dat het niet in alle gevallen ook mogelijk is om de subsidiegelden terug te vorderen van de subsidieontvanger is ingebed in ons rechtssysteem middels de algemene rechtsbeginselen (gewettigd vertrouwen en rechtszekerheid).

Vraag 5

Bent u alsnog bereid om aangifte bij het Openbaar Ministerie te doen inzake fraude met subsidievoorwaarden en om het subsidiegeld terug te halen? Zo nee, waarom zijn er volgens u geen aanwijzingen dat er hier sprake is van strafbare feiten en kunt u toelichten waar u de grens trekt tussen het niet voldoen aan subsidievoorwaarden (ander soort vis, geen derde locatie) en fraude of valsheid in geschrifte?

Antwoord 5

Ik heb geen aanwijzingen dat er hier sprake is van fraude. Als een subsidieontvanger zich niet houdt aan de subsidievoorwaarden, dan moet de subsidie geheel of gedeeltelijk worden teruggevorderd. De reden waarom de Europese Commissie het bedrag terugvordert is dat zij vindt dat er een restwaarde hoort bij dit project, ongeacht of het een innovatie- of investeringsproject is. De reden waarom de subsidie niet teruggevorderd kan worden, is omdat niet vooraf is gesteld dat ook bij een innovatieproject rekening wordt gehouden met een restwaarde. Hier is geen sprake van kwade opzet van de subsidieontvanger. Ook is tot in de hoogste bestuursrechtelijke instantie in dit dossier bepaald dat er geen sprake is van onterechte subsidieverstreking.

Vraag 6

Kunt u nader toelichten waarom de EU een ander terugvorder- en subsidievoorwaardenbeleid hanteert dan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)? Waarom heeft u niet dezelfde subsidievoorwaarden overgenomen van de EU? Neemt u hiermee doelbewust het risico dat de Nederlandse overheid subsidies uitgeeft die het niet terugvordert terwijl het geld wel door de EU van Nederland wordt teruggevorderd? Waar in de begroting heeft u dergelijke verliesposten ingecalculeerd? Welk bedrag aan onterecht uitgekeerde vissubsidies vordert de EU terug? Welk bedrag daarvan vordert

Nederland bij de subsidieontvangers terug? Bent u bereid om alsnog de EU-subsidievoorwaarden en het terugvorderbeleid over te nemen?

Antwoord 6

De Europese Commissie geeft de randvoorwaarden aan voor de subsidieverlening. De Europese Commissie laat het aan de lidstaten over om bijvoorbeeld de subsidiabele uitgaven nader in te vullen. Het risico op interpretatieverschillen zal blijven bestaan. In de begroting van het Ministerie van Economische Zaken is een reserve (apurement-reserve) opgenomen om financiële correcties van de Europese Commissie op te kunnen vangen. Voor het Europees Visserij Fonds zijn er nog geen terugvorderingen ingesteld door de Europese Commissie omdat Nederland de correcties zelf heeft doorgevoerd. In de regel worden alle subsidies teruggevorderd als het voorzienbaar en aan te rekenen is aan de subsidieontvanger. Dit wordt per dossier zorgvuldig bekeken door RVO.nl.

Vraag 7

Is er een consistent terugvorder- en sanctiebeleid bij de Nederlandse overheid? Wordt er bijvoorbeeld bij onterecht uitgekeerde bijstandsuitkeringen in geval van niet voldoen aan de voorwaarden hetzelfde coulante terugvorderbeleid gebezigd als bij het terugvorderen van onterecht uitgekeerde vissubsidies?

Antwoord 7

Ik verwijs u naar het antwoord op vraag 6 van de eerder gestelde vragen van 18 december 2015 (kamervragen (Aanhangsel), 2015–2016, nr. 977). Overigens is een bijstandsuitkering geen subsidie en valt dan ook niet onder het wettelijke terugvorderingsregime van Titel 4.2 van de Algemene wet bestuursrecht.

Vraag 8

Hoe voorkomt u rechtsongelijkheid als per geval op onduidelijke criteria wordt bekeken of subsidie wordt teruggevraagd of niet?

Antwoord 8

De criteria zijn in principe helder. De subsidieontvanger dient zich te houden aan de gestelde (Europese) subsidiecriteria, voorwaarden en verplichtingen in de subsidieverleningsbeschikking. In principe wordt onterecht verstrekte subsidie teruggevorderd. Er kunnen zich echter omstandigheden voordoen die ertoe kunnen leiden dat algemene rechtsbeginselen (gewettigd vertrouwen en rechtszekerheid) zich tegen een terugvordering verzetten. In dit verband wordt daarbij gekeken naar de omstandigheden van elk geval, meer specifiek naar de vraag in hoeverre de geconstateerde fout voor de begunstigde voorzienbaar en verwijtbaar is. Bij de beantwoording van die vraag wordt aansluiting gezocht bij hetgeen hiertoe door het rechtscollege in haar jurisprudentie is overwogen. Het blijft echter een juridische afweging die gemaakt wordt op grond van eerdere jurisprudentie.

Vraag 9

Bent u bereid om het Europees Bureau voor Fraudebestrijding (OLAF) te verzoeken het betreffende rapport aan de Kamer ter inzage te geven?

Antwoord 9

Zie mijn antwoord op vraag 5 van 18 december 2015 (kamervragen (Aanhangsel), 2015–2016, nr. 977).

Vraag 10

Is het verstrekken van subsidiegeld met een foutenpercentage van 22% een verantwoorde besteding van belastinggeld?

Antwoord 10

Nee, zie ook mijn antwoord op vraag 4 van 18 december 2015 (kamervragen (Aanhangsel), 2015–2016, nr. 977). De Auditdienst Rijk (ADR) heeft op 18 december 2015 de Europese Commissie gerapporteerd over de verbeteringen in het beheers- en controlesysteem.

Op basis hiervan heb ik op 23 februari 2016 de deelverklaring EVF, als basis voor de Nationale verklaring 2016 (zonder beperkingen) aan de Minister van Financiën afgegeven. De Algemene Rekenkamer geeft jaarlijks een oordeel bij de Nationale verklaring.

Vraag 11

In uw antwoord¹ over de uitvoering van de motie Polderman² schrijft u: «Een adviescommissie zal de ingediende projecten beoordelen onder andere op basis van de mate van duurzaamheid»; hoe is in het geval van viskweeksubsidies voor de ondernemer Van Rijsingen hieraan getoetst? Op welke wijze heeft dit project aan duurzaamheid bijgedragen?

Antwoord 11

Het tilapia-project van de heer Van Rijsingen is ingediend in het kader van het oude Europese Visserijfonds FIOV(2000–2006). Een van de speerpunten van de indertijd geldende regeling was het vergroten van het aanbod van kweekvis voor het in stand houden van de keten en de daarmee gepaard gaande werkgelegenheid, kennis en handelspositie. De ingediende projecten zijn indertijd in de adviescommissie ook getoetst aan de volgende aspecten: economisch en technisch perspectief, innovatief karakter, uitstralings-effect naar andere ondernemingen, samenwerkingsverband en bijdrage aan het milieu. Het betreffende project scoorde hoog op het economische perspectief. Voorts scoorde het project redelijk op innovativiteit, omdat het opzetten van een vraaggestuurde viskweekketen nieuw was in Nederland. De technische innovativiteit van het project was beperkt en het uitstralings-effect van het project naar anderen toe werd als erg groot beoordeeld. Het project scoorde goed op het gebied van samenwerking, omdat aandacht werd besteed aan samenwerking binnen de gehele keten: productie, verwerking en afzet. De bijdrage aan het milieu is eveneens goed beoordeeld omdat sprake is van de kweek van vis in een gesloten recirculatiesysteem.

Vraag 12

Hoe kan het dat iemand die rommelt met subsidievoorwaarden, zitting heeft in het Topteam Agri & Food?³ Vindt u niet dat personen die hierin plaatsnemen een voorbeeldfunctie hebben? Vreest u niet dat dit impliciet de boodschap uitstraalt dat er gerommeld mag worden met subsidies?

Antwoord 12

Zoals in veel publieke functies is er ook ten aanzien van Topteamleden sprake van een voorbeeldfunctie. Zoals in antwoord op vraag 5 is aangegeven, heb ik geen aanwijzingen dat er hier sprake is geweest van fraude.

Vraag 13

Zijn er regels in het topsectorenbeleid om te voorkomen dat personen die zitting hebben in de topteams zelf aanspraak maken op gelden uit de topsectoren? Zo nee, welke waarborgen zijn er ingebouwd om belangenverstrengeling te voorkomen?

Antwoord 13

Leden van de Topteams worden op basis van hun specifieke deskundigheid en op persoonlijke titel aangesteld. De Topteams adviseren de Minister op strategisch niveau over de ontwikkeling van de betreffende topsector. Toekenning van financiële middelen aan bedrijven en instellingen vanuit het topsectorenbeleid vindt plaats via bestaande instituties (TKI's, TO2, NWO en RVO.nl), regelingen en procedures waarin waarborgen tegen belangenverstrengeling zijn opgenomen.

¹ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2015–2016, nr. 977

² Kamerstuk 32 123 XIV, nr. 49

³ <http://topsectoren.nl/agri-food/topteam>

Vraag 14

Erkent u in retrospectief dat het beter was dat de ondernemer Van Rijsingen geen dubbelpositie had waarbij hij en de speerpunten van het subsidiebeleid kon bepalen en zelf subsidie ontving? Gaat u acties ondernemen om dergelijke belangenconflicten in de toekomst te voorkomen?

Antwoord 14

Ik verwijs u naar de brief van 27 oktober 2014 (kamerstuk 21 501–32, nr. 812), waarin is aangegeven dat toekenning van de subsidie eind 2004 door een onafhankelijke beoordelingscommissie is uitgevoerd. Hier maakte de ondernemer uiteraard geen deel van uit.